

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10.,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve 8 frt
Fél évre . . . . . 4 .
Negyedévre . . . . . 2 .
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELIENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Zsidók pályaválasztása. Irta: Seress László. — Hol a Dreyfuss-szindikátus? Irta: Zempléni Árpád — A dunántúli rabbi-egyesület. Irta: Dr. Steinherz Jakab. — A magasabb zsidó hitoktatásról. — Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. Irta: Szabolcsi Miksa. — Imák. Irta: Varga Károly. — A zsidó mint munkás. — Eszterka. (Szomorujáték.) Irta: Dr. Philippson Lajos. — A zsidó államalkotók. — Hírek. Közgazdaság. — Pályázatok. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1898 augusztus 21.) 5658. Ellul hó 3-ika. Hettó 4-ike. Kedd 5-ike. Szerda 6-ika. Csütörtök 7-ike. Péntek 8-ika. Szombat 9-ike. Hetiszidra: Ki-Szécze. (Mózes V. könyve 21. fejezete 10. versétől a 25. fejezet végéig.) Haftora: »Ronni akoro lo jolodo piczchi rinno v'zahali lo-cholo . . . .« (Jezsaiás 54. fejezete 10. első verse.)

Zsidók pályaválasztása.

Mikor veszedelem fenyegeti a hajót, a legénység és az utasok a mentőcsónak felé igyekeznek, és mikor pusztulás fenyeget egy intézményt, kettőzött szorgalommal dolgoznak a lelkes barátok a fenyegetett institutum megmentésén. A mai korban, a mikor a vallásos érzés kivesszőben van, amikor az isten-eszme szertartásszerű propagálása veszít egykori erejéből, a felekezetek apostolai kétségbeesetten harcolnak, hogy a multak dicsőségéből megmentésük a jövőnek azt, a mi még megmenthető.

A legkétségbeesettebben, a legelszántabban a zsidó vallás apostolainak kell harcolniok. Ezt a vallást külső körülmények is fenyegetik és, eltekintve a hitélet mai természetszerű lazulásától, a társadalmi támadások is oly erővel érik, mint egy vallást sem. És ebben a veszedelemben, ebben a folytonos szorongatásban a vallás védelmezői megtalálták a mentő-csolnakot: a magyar szellemű zsidó iskolát, a mely minden más eszköznél alkalmasabb a nagy cél elérésére. Ennek a lapnak a hasábjain aligha kell bizonyítgatnom, hogy a hitélet mai viszonyai közepette főképen az iskola az, a melyben egész biztossággal, előre megállapított terv szerint lehet a vallásos fölfogás terjesztésére és fejlesztésére hatni. Sem templom, sem pap nem tehet annyit, mint a zsidó iskola. A fogékony gyermeki lélek az ő kertjében vár ápolásra és a tanítónak van leg-

inkább módjában, hogy a gondjaira bízott csemetét életerős fává nevelje. A zsidó községek vezéreinek helyes fölfogását és talán azt a régi közmondást, hogy »bajban közel a jó tanács« igazolja, hogy nálunk már régtől fogva az iskola fejlesztésén és erősítésén fáradoztak. Bizonyos irányban és bizonyos határig meg volt erre a mód. Nevezetesen a *népiskola* elég volt arra, hogy a vallásos érzés alapjait (a házi nevelés segítségével) megvesse a fiatalok lelkében. De tovább nem mehetett. Pedig nemcsak a *vallást* támadták, hanem a *felekezetet* is. A vallás ellen intézett támadásokkal szemben a zsidóság eléggé védelmezte magát és gyermekeinek lelkét megmentette ősei vallása részére. De a felekezetet ért nagyon sokféle támadással szemben még ma is csak gyöngén védekezik. Pedig e tekintetben is az iskola, illetve az iskoláztatás az, a mely a legintenzívebb mentőeszköz.

Az iskolából kikerült zsidó fiút támadás éri, mikor kilép a közélet küzdő porondjára. Ha a kereskedelem terére lép, kész ellene a vád: ő is az uzsoráskodásra hajlik. Ha lateiner ember válik belőle, azt fogják mondani: ez lett, mert nem szeret dolgozni. És az egyén ellen intézett támadás lassanként generalizálódik és kész a felekezet ellen való támadás: A zsidó nem szeret dolgozni, a munkára képtelen, és ezért van, hogy legnagyobbbrészt olyan pályát választanak, a melyen munka nélkül, raffineriával boldogulhatnak. Mi tagadás benne, ez a vád

fönnáll, mindennap hallhatjuk, mindenütt találkozzunk vele. És most, a mikor minden szülő gondokkal van eltelve, hogy gyermekét milyen iskolába adja, én erre a vádra gondolok, és azt mondom, hogy a pályaválasztás a zsidó szülőknél nem csak a gyermekek jövőjéről való gondoskodás, hanem egyuttal a felekezet nagy érdekeinek megérintése is. Ha védekeznek a zsidóság a vallást ért támadásokkal szemben és népiskolákat állít föl, hogy a vallásos érzésből megmentse, a mi még megmenthető és fönn tartható, védekeznie kell a felekezetet ért támadásokkal szemben is, illetve, hogy megint csak természettudományi tételre térjek vissza, törekednie kell arra, hogy a támadásokra minél kevesebb okot szolgáltatasson. Ez a fajok létharczának természet-tudományi tétele, a melyet a vallásra is átvihetnek.

Foglalkozzanak a zsidó szülők azzal a gondolattal, hogy fiaikat milyen iskolába adják, milyen pályára neveljék és fontolják meg elfogulatlanul, hogy igazán nincs-e a zsidó ifjaktól ma napság ellepett pályákon kívül egyéb út, a mely a boldoguláshoz vezet? Eddig főleg két pályát favorizáltak, a tudományos és a kereskedelmi pályát. Tapasztalati tény, hogy a zsidó ifjak legnagyobb része erre a pályára kerül. Pedig ma már mind a kettő annyira exponálva van a a megélhetésért folytatott nagy harcokban, hogy a küzdők egy nagy részének okvetlenül bukniuk kell. Mig ellenben a földművelés, az ipar terén a zsidó ifjak csak aránytalanul kicsiny számban foglalatostkodnak. Sokat irtak, sokat beszéltek már a pályaválasztás nehézségeiről és, nem tagadom, nagyon bajos dolog is meghatározni a gyermekek részére az utat, a mely boldogulásukhoz vezet. De én most csak a zsidó szülők-höz szólok és azoknál fogva, a miket itt elmondottam, nyomtatékkal hangsúlyozom, hogy az ő gondjuk a más szülőkénel még terhesebb. Nekik bizonyos értelemben még őseik megtámadott felekezetére is kell gondolniok, mikor gyermekeiket az életbe küldik, és erre gondolva, a maguk érdekeiket is védeniök. És fontolgatva a dolgot, kell, hogy arra a meggyőződésre jussanak, hogy jobb a fiút olyan pályára adni, a melyen a pálya természetes harcain kívül legalább a felekezet ellen irányított támadástól van bizonyos mértékben megvédve.

Keressék föl a zsidó ifjak a munka tisztelget, dicsőséget és hasznot hozó pályáit, legyenek iparosok, földművések, gazdálkodók, mesterségeket folytató kenyérkeresők. Ne lépjenek el túlnagy számban a ma favorizált pályákat, a mikor ezeken kívül még oly nagy és annyiféle tér van boldogulásukra. Ez egyéni érdekük is, a felekezet érdeke is. A nemzetbe való teljes beolvadás

már megkezdett folyamata — a melynek erősödését a legnagyobb örömmel látom — csak így fog sikerrel bevégezni. A vallás és a hitélet ápolása mellett ez a második és legfontosabb kötelessége a zsidóságnak. **Seress László.**

Hol a Dreyfusz-szindikátus?...

Franciaországban kiütközött a republikánus-üldözés. Akkorácska abszurdum ez, mintha a klerikális spanyolok egy kis parázs katolikus-üldözést rendeznének, arénával, ökörsütéssel és máglyákkal tarkítva.

Miféle köztársaság lehet az, melynek legjava fiait, alapítóit ma a többség üldözőbe veszi?

Miféle köztársaság lehet az, ahol tilos demokratának lenni?

A francia Kakasnak nagyon is tyuk-esze van mostanában.

Dreyfusz gyászos ügye óriási szakadást mutatott meg Európának. A francia nép, melynek mi csak irodalmát, művészetét és tudósait ösmerjük, messze elmaradt ez előkelő szellemek mögött. Zola és egy francia polgár között akkora távolság mutatkozik, mint Turgenyev és egy orosz muzsik között. Meg se tudják egymást érteni, mint ha egyik a Mársban, a másik Ukrajnában élne.

Szomorú, hogy még a demokrácia se tudta általánossá tenni a műveltséget még Franciaországban se. Mintha napkeleten, ahol a világosság születik, örök sötétség volna!.. Ahol az igazságnak, a szabadságnak annyi jeles hőse, apostola, oly óriási küzdelme és oly világra szóló győzelmei voltak: a francia köztársaság dicsőséges földjén mai napság gyűlölet és üldözés tárgya a szabadelvűség.

A francia közvélemény gyűlölete tárgyát egy szóval fejezi ki: *szindikátus*. Ez az állítólag zsidó részvénytársaság akarja szerintök Dreyfusz kapitányt tisztára mosni és kiszabadítani. Ez hangolja és fizeti a sajtót, ez bérelte föl Zolát, Björnsont stb.

Erről a titkos hatalomról sok rosszat elhitt már a francia nép. De összes balhitei között az a legszomorubb, hogy egyáltalán elhitte egy ily szövetség létezését. De a körülmények sok mindent megmagyaráznak.

Az a tisztikar, mely árulásáért milliókat szedett föl s aztán a legelső ártatlan embert, aki utjában állott, egyetértőleg tönkre tette, száműzette; az a tisztikar, mely egyik czinkostársát állandóan kíséretíti a hinárból, nem az Eszterházy név becsülete, hanem saját bőre érdekében; az a tisztikar, mely romlott és papbarát, erkölcstelen és bigott, arisztokrata és szélhámos: oly összetartást tanusít, oly szoros szövetségben áll föllebbvalóival és büntársaival, hogy a szemmel látható testületi szervezet megtörésére csak egy másik hatalmas szindikátus volna képes.

Igy alkotott a francia közképelet a katonai szindikátus mellé egy párhuzamos zsidó szindikátust, hódolván amaz általános hiedelemnek, hogy a zsidók emberfölötti összetartást szoktak tanusítani egy-egy hitrokonuk megmentésére. Dreyfust pedig első sorban azért ítélték el, mert zsidó: valószínűnek látszott tehát, hogy védelmében csakis zsidók buzgólkodnak.

Pedig, ahogy a jelek mutatják, Dreyfus-szindikátus csak egy van, az, a mely a kapitányt katonai törvényszék alakjában elítélte, mely Eszterházyt egyszer fölmentette, most pedig mindenféle szappannal és tanúskodással tisztára igyekezett mosni. Szabadságra is helyeztette hamarosan.

Ez a szindikátus él és uralkodik; szövi az ármányt, gyártja a hazugságot, védi a tagok bőrét, híret és — becsületét. A mit tesz, az mind a nemzeti hadsereg becsülete érdekében történik. És a nemzet hisz nekik; nem nézi, hogy: kik? — csak éljen a klikk.

A becsületétől megfosztott »egész világon meghurczolt Dreyfus« pedig hiába várja és reméli ártatlansága kiderítését. Az ő szabadsága nagyon sok szalonkardos hős életébe vagy becsületébe kerülne. Az a katonai szindikátus, mely őt láb alól eltette, nem óhajt átválni öngyilkosok szövetségévé. Szép az élet, ha piszkos is egy kicsit.

Jó, jó! de hol van a Dreyfus-szindikátus? Kikből áll? Mit csinál? Elő vele. Sokat tehetne az igazság kiderítése ügyében.

Sajnos, ilyen szindikátus nincsen.

Trarieux, volt francia igazságügyminiszter, Dreyfus egyik lelkes védője, a szenátus tagja, a napokban nyílt levelet intézett a »Journal du Médoc« szerkesztőjéhez, a ki őt megtámadta, hogy már egészen a Dreyfus-szindikátus szolgálatába szegődött, mely hónapok óta egyebet se tesz, csak a francia hadsereget gyalázza.

— Én, — írja levelében, — nem állottam senki szolgálatába. Lelkiismeretemet követtem, midőn ezt a szomorú ügyet kutatásra érdemesítettem. Olyan szindikátus, a milyenről önök beszélnek, nincsen. Se rólam, se azon jeles polgártársainkról, kik a katonai klikkek elhatalmasodásán megbotránkoztunk, nem lehet ilyesmit józan észszel föltételezni. Kik ezek? *Duclaux*, a Pasteur-intézet igazgatója; *Anatole France* és *Gaston Paris*, a francia akadémia tagjai; *Buisson*, a Sorbonne tanára; *Gabriel Monod*, a felsőbb iskolák főfelügyelője; *Grimaux* tudós; *Paul Meyer*, az »École des Arts« igazgatója; *Havet*, *Giry*, *Bertrand*, *Violet*, az Institut tagjai. Nem érzik önök, mily nevetséges és gyűlöletes dolog ilyen neveket, kik a haza becsületét képviselik, korrumpált-sággal, megvesztegetettséggel vádolni? . . . »

A hatalmas, lendületes levél pozdorjává töri mindazon vádakát, melyekkel a Dreyfus-párti kisebbséget vádolják. Kimutatja, hogy a hazaszeretet ő bennük tisztább, a katonaság becsületét ők viselik jobban a szívükön, nem az a tisztikar, mely érdekből és pajtáskodásból mindent eltussol.

Nagyon nemes, komoly, tiszteletreméltó levél az. Kár, hogy pusztába kiáltott szó. A francia közvélemény sokkal romlottabb, mint hogy önzetlen tettekben, republikánus erényekben még hinni tudna. Sokkal elfogultabb majma katonáinak, mint sem barátja lehetne az igazságnak, a mely ha kiderül, kényelmetlen megrázkódtatásoknak tenne ki mindent. Előttük közönyös, hogy Dreyfus ártatlanul szenved. Csak a tisztikar kifoltozott becsületét ne piszkálja senki.

Mert mi haszon származnék abból, ha egy ártatlan ember helyett be kellene csukni harmincz bűnöst? Csak tetéződnék a botrány. A gloire nemzete kénytelen volna nyilvánosan pirulni Európa előtt; a monarchiáknak joguk lenne lenézni a hires, különös, ragyogó respublikát, melyet a legnagyobb francia gondolkozók hagytak elcsenevészedett unokáikra.

Bizony, siralmasan lesülyedt, elnyomorodott a ragyogó francia szellem. Ők, a kik a demokrácia eszméire megtanították a világot, hamarosan meg fogják kívánni a klerikális, teudális, despotizmust. Csak valahogyan Európával is meg ne kívántassák! A párisi divat, ha bölcs, ha bolond, be szokta járni a világot.

Őket a pap, a katoná meg a muszka barátság alaposan kiforgatta eddigi lelkükből. Ma már csak a legnagyobb szellemeik becsületesek és republikánusok. A többiek nyugodtan elnézik a romlottságot, a hazudozást, az ármánykodást; a ki maga nem csinálja, elnéző közönyével az is előmozdítja, s így a katonai szindikátusnak millió meg millió büntársa támad.

A nőt, mely bukni akar, száz erényőr se menti meg. A mely nemzet közakarattal támogatja a hamiságokat, már el is bukott. Hogy ki számára? Az csak idő kérdése. A Bourbonok és Napoleonok koronájára akad még pályázó Franciaországban. *Zempléni Arpád.*

A dunántuli rabbi-egyesület második évi közgyűlése előtt.

A dunántuli rabbik egyesülete idej közgyűlését, mint e lapokban már jelentve volt, f. hó 23-án Székesfehérvárott tartja dr. *Schnitzer Ármin*, komáromi főrabbi elnöklété alatt. Az alapszabályok értelmében, melyeket a belügyminiszter már a jóváhagyási záradékkal visszaküldött, a gyűlés az idén is csak oly tárgyakkal fog foglalkozni, melyek a községkerületi képviselők hatáskörét nem érintik és felekezeti szervezetünk elérése előtt is a siker kilátásával elintézhetők. Örömmel konstatáljuk, hogy az érdeklődés a lefolyt év alatt a kartársak közt nem csökkent és előreláthatólag mindnyájan meg fogunk a legközelebbi gyűlésen jelenni, a kiket fontos okok vissza nem tartanak. Biztos reményünk van arra, hogy a hitoktatás körül fölmerült kérdések végleges elintézést fognak nyerni és pedig az összes iskolákra vonatkozólag. Az elnökség szükségét látta, különösen tekintettel a népiskolára, hogy a gyűlésre a tanítói karnak 1—2 kiváló tagját is meghívja, hogy észrevételeit az előterjesztendő

tantervre megtegyék. A kartársakban általában régóta meg van azon meggyőződés, hogy teendőinket a tanuló ifjúsággal szemben csak karöltve derék tanítóinkkal oldhatják meg. Igaz lelkes örömmel fogadjuk e tekintetben az utóbbi országos gyűlésükön megnyilatkozott buzgó törekvéseiket és ép oly szívesen fogadjuk hozzászólásukat az általunk hozandó határozatokhoz. Talán mégis sikerül már a közel jövőben a hitoktatás elveinek és tervének megállapításával oly tankönyveknek használatához jutni, a melyek megírásánál a szerző már előre számíthat a szakkörök kedvező véleményére, mert nem volt utalva egyedül egyéni tapasztalataira és belátására.

De ezen kívül még más igen fontos, a rabbi működésébe vágó kérdések is fognak bejelentett indítványok alakjában a szóban forgó gyűlésben vitatás alá kerülni, úgy, hogy hinni merjük, hogy a megjelenő kartársak nem fogják sajnálni az áldozatokat, a melyeket az egyesület ügyének hoznak. De bizunk abban is, hogy felekezeti intéző körei szívesen látják, hogy a rabbik közös, egyesített erővel és tudással fáradoznak a vallásosság emelésén és előmozdításán és erre nézve az impulzust nem másoktól várják. Községeink idővel meg fognak barátkozni rabbijaik szponrán tömörülésével és az üdvös eredményeket látva, nem fognak közönyösségöknél megmaradni.

Minden kétségen felül pedig áll az, hogy nekünk rabbiknak akarnunk kell az egyesülést és holmi ürügyek alatt félrevonulnunk nem szabad. Megengedjük, hogy vannak köztünk, a kik a maguk községében igen jól érzik magukat, vele mindenben harmónizálnak és mások tanácsára nem szorulnak; de akkor köteleességüké válik, hogy tudásukat és tapasztalataikat másoknak megnyissák, és mint a közmondás szól: gyertyájukat ne rejtsek véka alá. Különbén Ben-Zóma azt tartja: Bölcs az, a ki mindenkital tanul és bizonyára igaza is van.

Székesfehérvár.

Dr. Steiner Jakab,
főrabbi.

A magasabb zsidó hitoktatásról.

Egyik tudos fiatal rabbink, dr. Silberstein Adolf multheti vezércikkére a következő reflexiókat küldötte be lapunkhoz.

Nem azzal a ragyogó tollal, nem azzal a tudással, melylyel dr. Silberstein Adolf ur fejtette ki a magasabb zsidó hitoktatásról vallott elveit, de mondhatjuk azzal a szeretettel batorkodunk mi is a kérdés megvilágításához néhány megjegyzéssel járulni. Az ügy fontossága ezt nem csak megengedi nekünk, hanem ugyszólván köteleességünké teszi, de minthogy a czélnak egyáltalában nem használ a név, veszszén az ügy mögött a személy.

A dolog érdemére áttérve, a »tolerancia« nevében határozottan tiltakoznunk kell az összehasonlító vallástörténet tanítása ellen. A középiskolák utolsó évfolyamában ifjaink eléggé érettek, hogy hagyományaink szeretetében meg ne inogjanak, ezt megengedjük, de kételkednünk kell az illető hittanító hivatottságában, tárgyilagosságában,

hogy más hitvallást »fővonásaiban« igazsággal ismertessen. Megteheti szeretettel, megteheti gyűlölettel — de igazsággal aligha.

Az összehasonlító vallástörténet tanítása nem képezheti, a hitoktatás tárgyát hanem mint az emberi szellem megnyilatkozása kulturtörténeti kérdés és mint ilyen az egyetemes történelem körébe tartozik. Így sem lehet középiskolai tantárgy.

A zsidó vallás sajnos, el nem kerülheti, hogy keresztény intézetekben, »fővonásaiban« ne tárgyaltassék; el kell tűrnie, hogy alapigazságait félreismerik és megtámadják. Az alapnak tűrnie kell az építőmester szeszélyeit. Hogy ez nem megy megrázkódtatások nélkül, hogy a zsidó vallás meg nem ismerését a zsidó közösség érzi meg, az természetes. De mi vagyunk a népek szíve és azért át kell éreznünk az összesség fájdalmait, mi vagyunk a világosság, melyet véka alá rejtteni nem lehet, mi vagyunk a só, mely belekerül minden ételbe. Akaratlanul bár el kell szenvednünk a mi aktualitásunkat. De bátran megmondhatjuk, hogy amellet nagyon rosszul érezzük magunkat. És ha érezzük, értjük is, ha egy másik pozitív vallás el nem ismerhet bennünket, valamint mi el nem ismerhetünk semmit a mi a kijelentés szellemével ellenkezik, de a »tolerancia« nevében ezt nem hirdetjük. Mert hirdetni csak hévvel, szenvedélylyel, meggyőződéssel lehet, ez pedig csak az ellentéteket domborítja ki, az eszméket nem tisztázza. Feltámad újra az odium theologicum, melyet eltemetni már ideje volt.

De hát azt kérdezhetné a tisztelt cikkíró, egyáltalában ne foglalkozzunk a más hitfelekezetekkel szemben tanusítandó magatartásunkkal? Igen és a lehető leg-rövidebben. Ez pedig nem abban áll, hogy fővonásokban tanítsuk hitelveiket, hanem hirdessük a kölcsönös türelmet, a valódi megismerést, mely abban áll, hogy keressük azt a közös vonást, mely egyesít bennünket az emberiséggel. Papjaink meg lehetnek elégedve, ha vallásunk alapeszméit és igazságait a legnagyobb határozottsággal kifejezik. Zsidó, vagy. Miért vagy zsidó? Mit kell tenned, hogy zsidó légy? Ez az a mit nem találunk nem is találhatunk eléggé kidomborítva a gyárilag előállított hittani könyvekben — a zsidóság definitióját. Ez alatt nem a logikai meghatározást értem, a melyet félig-meddig minden erkölcsstanban találunk, de a melyet ifjúságunkban mint több évi munkának eredményét keressünk. Természetesen ez oly fontos kérdés, amelyre a mi lelkes hittanítóink — tisztelet a kivételeknek — gondolni sem akarnak. A nyelvtanításra nem nagy súlyt fektetnek — nem vártak a kiváló aesthetikus jóakaratu figyelmeztetésére — a zsidó történetet különféle sablonok szerint találják fel — dióhéjban és századok szerint, — a zsidó irodalmat szemelvényekben, afféle görögpótló tanfolyam és tákolmányokban — a zsidó erkölcsstan pedig, a melyet főfő dolognak tart, amely ha az előzőkre nagy súlyt fektetnének, önmagától adódik — így természetesen termékeny talajra nem találhat. Már hogy is, a mikor a zsidó vallás zsidó tudás nélkül el nem kép-

zelhető. Hittant oktatni, a mily magasztos gondolat, époly lehetetlen. A zsidóság nem általános igazságok hirdetése, nem az eszmékben való hit által és nem is a hit által, hanem cselekedetek által igazul meg. Csak ha a vallás összeforr az étellel — élünk mi az Istenben, él az Isten mi bennünk.

A magasabb zsidó hitoktatás nem az iskolában, hanem csak a szószékről lehetséges — a zsidó ethika kérdései, a zsidó szentírásmagyarázat való oda — nem pedig a felekezeti politika, mely nem lesz szebbé, ha zsidó is. A zsidó ethika tételeit a rabbi csak tanult embereknek hirdetheti. Érzi, érezheti ezt mindegyikük, a mikor a zsidó tudás sajnos kiveszőfélben van, és elérkezett az idő, hogy »apáidat kérdezed, azok adják tudodra, hogy véneidhez fordulj, hogy megmondanak néked.«

Nem a magasabb hitoktatás és nem az egyöntetű hitoktatás váltja meg a zsidóságot, szünteti meg az uralkodó bajokat. Azzal, hogy az anarkiát állandósítjuk, azzal, hogy rendszer, módszer javítási kísérletekkel bajlódunk — nem dolgozunk a jövőnek. Az egyenruha betakarja a sebeket, de nem gyógyítja meg. Tudást tanítsanak rabbijaink — és abból minél többet — tudást abból a régi forrásból, mely ma-holnap hét pecséttel elzárt könyv leszen, tudást az élő vizek kulféjéből, a szentírásból. Hisz meg van bennük a jóakarát, a tudományos képzettség és ha a tisztelt cikkiró tagadja is, meg van bennük a lelkesedés is.

Az Isten tudása nélkül lehetetlen az Isten megismerése. A tudatlan nem lehet istenfélő. Régi igazság ez, nem szorul ez gyenge érvelésünkre, de vannak igazságok, melyeket nem lehet elégszer ismételni, vannak eszmék, melyekre már magunk sem ismerünk.

Értem a t. cikkiró intenczióját. Figyelemmel kísérem első fölszólalását, a mikor lelkesedést kíván papjainktól. Osztottam is jámbor nézetét, habár meg tudom okolni a viszonyokat. Csak egy okot ismerek — hiányzik a közvetlen érintkezés az istenséggel, a mihez nem csoda kell, hanem igaz jámborság. Újabb fölszólalása — habár az elsőnek okszerű következménye — nem elégíti ki. A jeles aesthetikus és philo sophus gyenge paedagogus.

Rajong a szépért, de nem az igazért. A görög zsidók iránti szeretete romanticismus a valóság ismerete nélkül. Azok készítették elő a kereszténység győzelmét, azok terjesztették az új vallás tanait. Megvolt bennük a szépnek rajongó szeretete. A nemzeti zsidóság hagyományainak letéteményeseiben, valljuk csak be, nincs meg a szép iránti érzék. Mi csak az igazért lelkesedünk, sajnos, hogy csak józanul. Faji hiba ez, ne resteljük bevaliani. Azok, kik görög gondolkodók műveiből táplálkoztak, hiába akarják ezt belénk oltani, idegenszerű marad az mindvégig. Egyesek emancipálhatják magukat, a phariseusok — a szó legjobb értelmében — a szentírás utolsó törvényének rabbinicus meghatározását többre becsülik, a zsidó vallás alapigazságainak legszebb

kifejtésénél. Hogy jól-e van ez így, azt nem kutatom, de hogy így van, azt értem és hogy így vagy másképp legyen, azt nem dönthetem el. De nem döntheti dr. Silberstein ur sem magasan szárnyaló gondolataival. Kivülről befelé nem lehet hatni. A zsidó közösségben élve, a zsidó gondolkodást átértve, a zsidóság szeretetében megerősödve kell kifelé hatnia a zsidó papnak. Ez a józan haladás elve, melyet igazolt évszázados tapasztalat, megszentelt évezredek hagyomány. Megerősödve az istenfélelemben haladhat a zsidóság az Isten megismerésében. A kik más utat választanak, azok kivülről hatnak, befelé soha. Néhány megvilágosodott elme birtoka leszen a zsidóság, nem az összességé. Már pedig Jákob közössége a tan, mindegyikünké, nem egyeseké.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

Ádám teremtése a szivből indult ki és a szivvel fejeződött be; minden vér a szivből jön és a szivhez tér vissza: az ember a szivvel kezdődik és a szivvel végződik.

*

Őrizkedik a büntől Ruben és őrizkedik a büntől Simon. És Ruben és Simon közt mégis olyan nagy a különbség mint az ember és az állat között. Ruben őrizkedik a büntől, mert fél a büntetéstől, Simon őrizkedik a büntől, mert utálja a bünt.

*

S ó be messze vagy még a tökéletességtől, ha összes erényeid abból állanak, hogy betartod a törvényt. Valódi emberré csak akkor válsz, ha azt teljesíted, mire a törvény nem kényszerít. (Emberszeretre, odaadásra, hűségre, lemondásra, elnézésre, részvételre, aldozatkésziségre és hasonló nemes érzelmekre és cselekedetekre a törvény senkit sem szoríthat.)

*

Aki embertársán segít, fölötte áll a csakjámboron. Mert a ki embertársán segít, teljesíti emberi kötelességét felebarátja és Istene iránt, mert hisz a felebaráti szeretet Isten parancsolata, — míg a csakjámbor csak Isten iránt teljesíti kötelességét, de nem felebarátja iránt.

*

Sőt, ha a csakjámbor különben jót is tehetne embertársával, de nem teszi, mert azt hiszi, eleget tett azzal, hogy imádkozik és betartja a szabványokat: az Örökkévaló haraggal fordul el tőle, szólnán, hát ez *nyeréskedni* akar rajtam! — Zárjátok el előle a templom kapuit; aki nem érez embertársával, ne lépjen csarnokomba.

*

Ne mondd: ezt nem támogatom, mert nem jámbor. Isten a te pártfogásodra nem szorul, de szorul az az ember segítségedre. Azért csak azt nézd mindig, hol nagy a szükség, hol sürgős a segítség.

*

Hisz azzal te nem emelkedel, ha másokat lerántasz; hisz azzal nem ajánlod be még magadat, hogy másokat kitursz; hisz a sár, melyet mások ellen dobálsz, nem létra, hogy te azon fölkapaszkodhatnál.

*

Nagy öklelési kedve mellett, milyen szerencse, hogy a sertésnek nincsenek szarvai!

*

Van ám még egy hatalmasság (a talmud előzőleg a hatalmasságokat sorolja föl: az igazság hatalmát, a tudás hatalmát), mely a többi mind legyüri: a szemtelenség hatalma. Jó, hogy hatása nem állandó, de pillanatnyi győzelme is mennyi rothadásnak vált már okozójává!

*

Vannak kicsiny rovarok, miket Gomereth-Lélének hívnak, miket nappal észre sem veszel, éjjel aztán világítanak. (A midras a nálunk Szent-János bogara név alatt ösmert rovarra célozhat.) Így vannak emberek, kiket mig napod süt, meg sem látsz és mégis ők azok, kik, ha rád esteledett, sötét utadat megvilágítják. (Más helyen [Jalkut Jezsaiás 5 f.-hez] a midras a kis bogarat kevésbé hízogó hasonlathoz használja föl. Némely ember — ugymond — olyan, mint a világító rovar. Látják égni és megijednek tőle. Nézzék meg csak nappal. Egyszerű kicsiny féreg.

*

A legjobb üzlet mégis csak a szellemi adásvetés. Az egyszerű vásárnál az emberek tulajdonképpen csak cserélnek. Eléb Rubené volt a pénz és Simoné a föld, most Simoné a pénz, Rubené a föld. Mi más eredményt látunk a tudás-cserénél. Ruben közli tudását Simonnal és Simon Rubennel. Mit tapasztalunk a csere után? Ruben megszerezte Simon tudását és megtartotta természetesen a magáét is; Simon meg megszerezte Ruben tudását és a magáét szintén megtartotta. Mindegyik gyarapodott és egyik sem vesztett. Azért tartja a rabbinikus közmondás: a »Tóra legjobb szechóra«.

Állatmesék.

— Midras-Raba Eszter könyvéhez —

— De ez már még sem járja, — szólt a ló a szamárhoz — hogy nekünk, kik kocsit húzunk, teher hordunk, még csak friss füvet sem juttat a gazdánk, míg a semmittevő sertést micsoda finom ételekkel árasztja el: korpával, moslékkal, ezer jó falattal, minőkhez mi soh'sem jutunk hozzá. Szólt erre a szamár: (Meg kell itt

jegyeznünk, hogy a keleten a szamár korántsem az ostobaság prototípusa. Igaz, hogy a szamár is más ott, mint nálunk. Szép, ügyes, erős és megbízható állat. Sőt a nagy szerepből, melyet neki a biblia juttatott, azt kell következtetnünk, hogy hajdanában a legokosabb háziállatnak tartották. Szólt tehát a szamár:) Vigyázd meg a véget. Etetik, hevertetik és ha jól meghizott, leszúrnák. Ugy ám! A munka nélküli élvhajhászásnak rövid élet és rút halál a vége.

*

Miért ne menjek én elül, miért csak te? — lázadt föl egyszer a kigyó farka annak feje ellen. És kezdett elül járni. Szemei azért csak nem támadtak, a kigyó farkának maradván meg azután is. Vezette hát a kigyó testét tüskén bokron át, ahol véresre sebesült, vezette mély árokba, ahol összevissza ütődött és vezette égő rétre, ahol tűz áldozata lett az állat, melyet farka vezetett feje helyett. (A talmud egy analog mondása így hangzik: Tönkre megy az álladalom, mely nem arra való emberekre bizta vezetését.)

Imák.

I.

Én istenem, a szorongásnak,
A mély bánatnak idején,
Vigasztalásod harmatcseppjét,
Kérlek, csepegtessed belém.
Ha jóságod, ha nagy hatalmad
Meg nem segítnek kegyesen.
Ki lesz vaj' szegény teremtéssel,
Ki lesz majd akkor én velem?
Leborulok azért előtted,
Előttem a porban vagyok,
Porban imállak, önerőm ha,
Önbizalman ha el hagyott.
Mire mehetnék így magamban?
Maradj, Uram, maradj velem,
Nagygyá leszek, leszek dicsővé,
Jóságod hogyha felelem.

Én istenem: a szorongásnak,
A mély bánatnak idején
Vigasztalásod égi cseppjét
Oh nyujtsad, nyujtsad én felém!

II.

Én istenem! a szívem lankad,
A lellem fáradt, csüggeteg.
Nem rég vidám s bátor voltam még
S most újra, újra csüggedek.
Hová lett, szívem, büszkeséged?
Hová lett a bátor erő?
Mi az erő, mi a bátorság,
Ha nem felülről, Tőle, jó?
A szívem lankad, lellem csügged
És elhomályosul szemem.
Bátor, erős hogyan lehessék,
Ha általad nem, istenem?!

III.

Az égboltozaton ha írni tudnák,
Mint a villám viharos éjjelen, —
Ha a földet meg tudnám reszkettetni
Hangommal, mint mikor dörög a menny:
Jószágod, Uram, láng betűvel írnam
Éj közepén az ég boltjára fel,
Dicsérvén jószágod, megrázkódtatnam
A földet hangom dübörgésivel.
Ki a Dicső? És ki a Nagy, Hatalmas?
És ki a Jó? Te, csak Te egyedül!
Dicséretedhez, ha hozzá fogok csak,
Lelkem, Uram, lelkem megsemmisül.
A dicséretnél, mit zenghetnék Néked,
Sokkal magasabb vagy, én Uram.
Ne szám, de éltem s minden szívverésem
Dicsérjen némán s mégis hangosan.

IV.

Én istenem, én édes istenem, ki
Egyetlen pártfogóm vagy, én atyám,
Megközelíteni Téged úgy vágyódom,
Vágyom tökéletes voltod után.
Adj röptőt elmémnek megközelíteni
Elérhetetlen magasságodat —
Azt el nem érem, ámde közelednem
A hogy tudok csak, hadl legyen szabad.
A por fia vagyok, porszem, a mélyet
A futó szél útszélén eltemet.
Mi vagyok én? mi? ámde zúgolódnom
Hogyan lehetne nékem Ellenéd?

Varga Károly.

A zsidó mint munkás.

(1. Folytatás.)

Romániában szinte még rosszabb a zsidók sorsa, mint Oroszországban. Bár a berlini kongresszuson Románia függetlenségének conditio sine qua nonjául szabták a zsidók naturalizálását és Románia erre ráállott, mindamellet ez máig sem történt meg. Egyszerűen úgy segítettek magukon, hogy a zsidókat »hazátlan idegeneknek« jelentették ki s azután az idegenekkel való bánásmódot, illetőleg törvényeket hoztak. Manapság vagy 250—300.000 zsidó van Romániában. Foglalkozásukról statisztika nincs. Sok hivatásból teljesen kizárták őket, földbirtokot ebben a még teljesen agrárius államban nem szerezhetnek. A román zsidók ez okból kiskereskedők, munkások és mindenképpel kézművesek. Romániában sokkal több a zsidó, mint a keresztény kézműves. A cserépfedők szinte kivétel nélkül zsidók, ezenfelül nagyon sok köztük a szabó, bádogos, órás, festő, pék, háziszolga, kocsis, víz-hordó, taligás stb. Romániában a zsidókat azért nyomják el, mert intellektuális és erkölcsi tekintetben a románoknak fölötte állanak. Carp román miniszter egy ízben így szólott a parlamentben: »A zsidó verseny ellen sikerrel akartok küzdeni? Legyetek hát olyan dolgozók, takarékosok és józanok, mint ők és akkor nem kell tőlük tartanotok.« Itt egyuttal utalnunk kell arra, hogy a román zsidók éppenséggel nem »kulik«, a kiknek igénytelenségével szemben az európai munkás nem tudna boldogulni

Ellenkezőleg, szükségletük, miként az oroszoknál is láttuk, nagyobb és kényesebb, mint a keresztény munkásoké. De hogy pénzüket nem vesztegetik alkoholra, az bizonyára nem kis társadalmi és morális értékükre vall.

Csak a nyolczvanas évek s az orosz üldözések kezdete óta van Angolország és az Egyesült-Államok nagyobb városaiban tömegesebb zsidó munkás-lakosság. Mindama sok ezer ember czélja, a kiket akkor abból az országból, a hol elődeik évszázakon át éltek, elűztek, Amerika volt. De távolról sem jutottak el oda valamennyien. Evvel a rettenetes tömeges nyomorúsággal még a legkiterjedtebb jótékonyosság sem tudott boldogulni. A német kormány a hontalan csapatokkal nem törődött és e tekintetben könnyen belátható szempontok vezérelték. Angolországban és különösen Londonban azonban ott rekedt sok olyan kivándorló, a kinek mielőtt a czélt, az új világot elérhette volna, elfogyott a pénzmagja. Köztudomásu, hogy a londoni East Endnek egy nagy része zsidó város. Az ott élő zsidók számát Soloveitsik 100,000-re becsüli, a kik a két kezük munkája után élnek. Az európai munkásoknak e páriái nyomorúságukkal, gazdasági rabszolga voltukkal a civilizált világban szomorú hírnévre tettek szert. Ők a tulajdonképeni tipikus schwitz-munkások. A sweating-rendszernek London keleti részében uralkodó formájához viszonyítva, a bécsi, borszlói és berlini otthoni munkások sorsa még fényes és irigylésreméltó. Tudvalevőleg a ruházati iparágak azok, melyek az Angolországba bevándorolt legtöbb zsidónak kenyeret adtak. Az east endbeli sweating-rendszer szerint dolgozó zsidó szabó munkások számát Soloveitsik 10,000-re, a cipészekét 11,000-re, a sapkás és szücsmunkásokét 2000-re becsüli. Ezek mellett még a vagy 9000 zsidó szivar- és szivarkagyártó említendő, a kik ugyanazon viszonyok között mint a ruházati cikkek készítői, tehát szintén otthon és közvetítő mesterek számára dolgoznak. A butoripar terén most 1500 zsidó foglalkozik. Az East Enden kívül dolgozó zsidó munkásokról — sajnos — nem lehetett adatokat kapni. Leedsben 8000 a zsidó szabó és 1500 a cipész, Manchesterben 4000 a ruhakészítő és 1300 a cipész, Glasgowban 5—6000 a ruhakészítő stb.

Hogy mi az a sweating-rendszer, azt a berlini ruhakészítő munkások két év előtti sztrájkjából jól ismerik a munkás-ügyek iránt érdeklődők. A német birodalmi gyűlésnek a társadalom politikai fejlődést hevesen ellenző csoportjai is elítelték akkor e rendszert és a kormánytól rendszabályokat sürgettek ellene. A félázsából nyugot-európai milliomos városba vetődött tömegek életmódját nem kell jellemeznünk. A ki érdeklődik irántuk, az olvassa el a Zangwil Izsák regényeit és elbeszéléseit. E zsidó munkás nép ethikai és intellektuális mérlegét ha felállítjuk és ha kiemeljük azokat a vonásokat, melyekben keresztény bajtársaiktól elütnek, eleget tettünk. Az egész régebbi generáció és a fiatalabbnak is egy jelentős része egyáltalán nem érti az angol nyelvet és az east endbeli postahivatalnokoknak is azon a zsidó jargonnyelven kell beszélniük, melylyel ez az évszázadokkal ezelőtt Németországból elűzött nép mind a mai napig él. Hogy az ifjabb generáció általában még nem jár iskolába, bár az iskolakerülést szigoruan büntetik, ennek a retentő nyomor az oka. Egy atya, kit emiatt kérdőre vontak, így felelt: »Három gyerekkel vagyok itt, a másik hárommal feleségem ott maradt Oroszországban. Alig keresek annyit, hogy megélhessünk. Ha fiam nem dolgoznék velem és hetenkint nem keresne meg 3—4 shillinget, feleségemnek és többi gyerekeimnek egy krajczárt sem küldhetnék.« Mit lehessen az ilyen embernek vála-

szolni? A londoni iskolákba egyébiránt 1897-ben 18,438 zsidó gyerek járt. Az Angolországba bevándorolt zsidók járatlansága az angol nyelvben oka egyuttal annak is, hogy ezek a tömegek a szabad Angolországban egyelőre még mért szorulnak olyan nagyon össze. Bistosra vehető azonban, hogy az idő ezt meg fogja változtatni. Azt a versenyt, melyet a zsidó munkások a benszülött angoloknak okoznak, nem szabad tulbecsülni azért, mert nagyobb-részt olyan iparágak felé fordultak, melyeket Angolországban előttük nem ily módon, vagy legalább is nem ily mértékben üztek. Igaz ugyan, hogy a hazátlan menekülők, hogy kenyeret keressenek, koldusbéért kezdtek dolgozni és hogy a sweating-rendszer folytán és szervezet nélkül, ahogy állanak, magasabb béreket elérni nem tudtak. Azonban ha Lassale ez állapotokat megérte volna, még sem tartotta volna szükségesnek, hogy a zsidó munkásnak »átkozott igénytelen voltát« káromolja. A zsidóban sokkal több a régi kultúra, jóval több a vallásos, etikai, eszthetikai természetű szükséglete, hogy sem a helyzete javítására való törekvést bármikor és bármily körülmények közt is elmulaszthatná. Az angol munkások a bevándorolt zsidóknak csak azt lobbantják a szemükre, hogy elmaradnak a Trade-unionokból. Charles Booth ezért azt mondja, hogy nem akarnak társulni; a hollandiai és Egyesült államokbeli viszonyok mást bizonyítanak. A pszichologus könnyen belátja, hogy a bevándorolt zsidók miért maradnak el az iparegyesületekből. A zsidó Oroszországban nem volt szabad és minden fogalmat megcsufoló mértékben nyomorgott. Oroszországban lehetetlen volt társulnia; azért erről sohasem beszéltek neki, föl sem foghatja, mi haszonnal járhat ez rá nézve, nem dörmög az emberi erőt meghaladó munkaidő miatt, annyit éhezett, annyit kóborgott, hogy örül, ha egyáltalán van munkája és betevő falatja. Ehez járul még a sok üldözésben csak megedzett családi érzése, a mi az angol munkásban hasonló mértékben nincs meg. Az angol munkás családban mindenki a maga számára keres, a zsidóban mindnyájan mindért dolgoznak. A családi érzés és a szenvedések és üldözésekben szerzett bajtársakkal való összetartozandóság érzete ezekben a zsidókban még erősebb, mint a modern nyugoteurópai munkás mozgalmak értelmében vett osztálytudat. De lehet e ez másképp? Az angol nép, mely a menekülőket vendégszeretettel fogadta körébe, időt is ad majd arra, hogy az új környezetükhöz alkalmazkodni tudjanak. Eme alkalmazkodás előfeltétele azonban a sweating-rendszer kiküszöbölése és a proletariuszok gazdasági helyzetének tőle várható javulása.

(A befejező közlemény következik.)

ESZTERKA.

Szomorujáték négy fölvonásban.

— Irta: Philippson Lajos. —

— Fordította: Haber Samu. —

(Hetedik folytatás.)

Nyolczadik jelenet.

(Erdő. Közepén nagy, vén tölgy. Este. A hold szakadozott felhők közül világít. Három, fekete köpenybe burkolt zsidó jön, akikhez lassanként többen csatlakoznak.)

Egy zsidó.

E hely az, Ábrahámnak istenére,
Hová Ben József összehitt tanácsra.

A második.

E vén fa láthatott nagyon sokat,
De Izraél gyűlésit még alig!

A harmadik.

Ugy vón' helyes: bálványok otthonánál
Ha Izraél mindig emelne sátozt.

Az első.

Veszélyes ám e hely. Wola ura
Várához ily közel aligha gondol.
A hitfelek tetemje látható ide,
Kiket dühébe' fára köttetett —
Ártatlanul Krakó felé siettek. —

A második.

Ne szólj, fivérem is közöttük — oh,
Galád Wola, pokolra jutsz te még!

A harmadik.

Tízet ha lépsz, a vár szemedbe tűnik,
Ezernyi gyertyafény mutatja, hol van.

A negyedik.

Én ott valék, belül lapultam udvarán,
Vagy száz lovas s megannyi diszkocsi
Vendégeket hozott a torra, mit
Wola királyi fényvel ül ma ott.

Az ötödik.

A konyhában nagyobbát észlelék még!
Beszöktem és a füstfogó mögött
Sarokba' álldogáltam. Azt hiszem,
Tudjátok: egymagát Jakól zsidót
Türi a vára udvarán a gaz pán,
A nélkül ő meg sem lehet! Hírül
Adám Jakólnak, hogy József ma még
A vár előtt bevárja; ő savankás
Képpel fogadta ezt s ijedve járt-kelt,
A sülteket majd fölboritva mind.

A második.

A sült lehetne méreg is Wolának!

A hatodik.

Szent Dóminikból érkezém ide,
Ma összegyűlt pap ott, vagy ötven
S az udvaron belül sok csócselék,
És pénzt, italt-ételt kapott megannyi.
Egyenként mint jövének elhagyák
A klastromot s Krakó felé vonultak.

Az első.

Polyák területen kiszáll, imé,
Ezsau, hogy itt is ölje kardja Jákobot.
Ihol, nyugalmunk itt is véget ért.

A harmadik.

A vándorút hová viszen ezentúl?

Az első.

Ne szólj a vándorútról. Izraél most
Ne túrjon; ám sarokra álljon és
Erőit összegyűjtve küzdjön itt.
Mi milliónyi számmal nem vagyunk
Hiába!

A harmadik.

Elveszünk, egészen el,

A harezra szokva nincs karunk s Ezsau
Az izmaink nem tette-é puhákká?

A negyedik.

Bizalmam ben Józsefre fektetem,
Velünk vagyon, segít szorult időben.

A hatodik.

Te láttad?

A negyedik.

Őt magát nem, ám követjét.

(A csoport időközben harmincz főre növekedett.)

Az első.
Hányan vagyunk?
A harmadik.
Tilos megolvasnunk.
Az első.
Igaz. Együtt vagyunk, a jel megadható.
(A háttérben világító gömböt bocsájtanak föl. A cserjék közül különböző oldalról még többen jönnek elő, idegenszerű, de sötét ruhában. Utolsónak Ben József érkezik.)
Kilenczedik jelenet.
Az előbbie k. Ben József (testhez álló fekte ruhában).
Többen.
Ben József, béke véled, istenünk hozott!
Ben József:
A béke véletek. Való öröm fog el,
Hogy újra itt találkozunk.
Az első.
Öröm követni, mit parancsolsz.
A negyedik.
Szavad feszülve várjuk, oh, uram.
A harmadik.
Az itt eseteket tudod bizonynyal.
Ben József:
Ugy érdekel, hogy érzem nagyon.
A harmadik.
Neked segíteni készen állunk itt.
Az első.
Megannyiunk ügyén segítünk.
Ben József:
Való, fivérem, szokatlan egy
Dolog, mi egybehívni készített. —
Önvédelem csak ez, mitől a juh
Karéjba fut, felé ha tart az ordas.
Igen, Jesúrun megbízottai,
Kik hitfelek szavával jöttetek
Polyák községek megannyiából, —
Beteljesül, mit döntötök, hiven.
(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése augusztus végén lejár, szintugy azokat, kiknek előfizetése már elébb járt le, tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Ujjonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israeli)

A MESSIÁS,

Breier Eduárd

Az ó-budai bachur

czimű, lapunkban megjelent regényeket és Philippsonnak lapunkban most folyó

„Eszterka”

czimű szomorujátékának eddig megjelent folytatásait.

Az „Egyenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— A zsidó államalkotókat komoly kis baj érte a napokban, ami annál kellemetlenebb rájuk nézve, mert küszöbön a második sionista-kongresszus Bazelen. Egyik hatalmas szövetségesök fölmondta a fegyverbarátságot, miután — ugymond — fölösmerte, hogy nem egy uton járnak, sőt, hogy utjaik egymást keresztezik. Az angol »Chovevé-Cion« társaság, melynek érdemei vannak a szentföldi zsidó gyarmatosítás körül, melynek feje Goldsmid ezredes és mely, mióta a sionismus föltűnt, azzal karöltve járt, — a most Londonban tartott nagygyűlés alkalmával kijelentette, hogy miután meggyőződött, hogy a Herzl-féle sionismus tisztán csak államalkotáson töri a fejét, phantasmagorián, mi soha meg nem valósul, de a melyre való törekvés azoknak a czéloknek, miket a »Chovevé-Cion« tűzött ki magának, ártalmára van, sőt az egész nagy munkát egyenesen veszélyezteti: a Herzl-féle sionistáktól különvállik és erejét, mint azelőtt, kizárólag a zsidógyarmatosításra fogja fordítani. Mert más ám a sionismusnak ez a módja, melynek mi is föltétlen hivei vagyunk és voltunk jóval Herzl fölfedezése előtt, lévén az tisztán a humanitás kérdése, és más a politikai sionismus, mely diplomatizál, államalkotásban csinál és ennek elérésére zsidó nemzeti aspirációkat igyekszik keltegetni és terjesztetni mindenütt, ahol zsidók laknak. Vallásuk miatt hazájukból kiüldözött, szerencsétlen embereknek új otthont, új megélhetést, új foglalkozási módot adni Palesztinában, melynek földjéhez szent hagyományok fűzik a vallásos zsidót, ez a mi sionismusunk és ez volt czélja az angol »Choveve-Cion«-nak is, mely Palesztinában egész zsidó falvakat teremtett, melynek lakói kizárólagosan a föld megmivvelésével foglalkoznak.

Ennek a czélnak az érdekében semmit sem tett eddig a Herzl-féle irány. Hogy is törődhetnének ők falvakkal, mikor országot akarnak szerezni? Hogy járhatnak a szegény gyarmatosok segélyezése után, mikor világbank alkotásán fáradoznak, milliárdnyi alappal? E magas politikának meg vannak már a látható eredményei. Törökország megnehezítette a zsidók bevándorlását és megszorította a zsidókra nézve a földvételt. Oroszország sem maradt tétlen. Herzl »zsidó állama« óta az oroszok a legnagyobb figyelmet fordítják Palesztinára. Orosz gyarmatok, orosz iskolák, orosz templomok csodamód megszaporodtak két esztendő óta és Sziria és Palesztinia csak úgy hemzsegek orosz misszionáriusoktól. Mert hát, ha van kilátás arra, hogy a szultán föladjja, eladja, vagy valami módon elvesziti Palesztinát, a czár akar az utód lenni, ha a zsákmányt el nem űti a kezéről — II. Vilmos, ki októberben indul palesztinai utra. Ilyenek a Herzlék sionizmusának eredményei; ezektől ijedt meg a »Choveve Cion«, mely a mult héten felmondta a barátságot.

Beszélnék még másról is. Anglia kormánya, — ez az on-dit, a melynek azonban van alapja — mely azt vette észre, hogy a sionizmus csak az oroszok dolgát

vitte előre, megértette Goldsmid ezredessel, hogy a Herzl-féle mozgalmat nem szívesen látja. Észrevett még mást is. Észrevette, hogy az erős sionizmus alkalmas arra, hogy gyöngítse a zsidók hazafiságát Angliában, a minthogy észrevették volna ezt Franciaországban is és észrevették volna különösen azokban az államokban, a hol a zsidók, mert jogok nélkül szükölködnek, tömegeesen mentek át a hazát, jólétet és megváltást ígérő sionisták táborába. Veszedelmes egy játék ez, tisztelt sionista vezérek! Játszottak már így a szegény zsidósággal a 17. században. Szabbatai-Czebi messiásságába akkor is beleszóltak a végén az államok és a kijózanodás igen igen keserves volt.

Sz. M.

— A király születésnapja ismét együvé gyűjtötte Isten házaiban az ország fiait, akik fohászos ajakkal fordultak a mindenek urához, hogy áldást, békességet, hosszú életet kérjenek az ország ősz és bölcs atyja számára. Mint a többi felekezetek templomai, úgy a mieink is országszerte megteltek ajtatoskodókkal, akik örömpeső szívvel követték papjaink ihletett fejtegetéseit, melyekkel ősz királyunk dicsőségét zengték. — Sok tudósítás érkezett be hozzánk a vidékről eddig is, de azokat ma már feldolgozni nem lehet. Így tehát csak annak elmondására szoritkozunk ezuttal, hogy a főváros zsidósága hogyan ünnepelte az ország bölcs atyjának születése napját.

A pesti izr. hitközség — mint előre jeleztük — f. hó 18-ikán d. e. 11 órakor ünnepélyes istentiszteletet tartott a király születésnapja alkalmából. A dohány-utcai templom tágas hajóiban ez alkalomra fölgyújtották az összes csillárokat, melyeknek reszkető fénye zsufolt padokra esett. Az istentiszteletre eljött a pesti izr. hitközség s a chevra-kadisa előljárósága, a hitközségi tisztikar, az izr. nőgyesület, a fiuarvabáz előljárósága és tíz más felekezeti jótékonyági egyesületünk tagjai zászlósan. A király születésnapja alkalmából Bánffy br. miniszterelnök szokás szerint ebédet adott. Erre a többi felekezetek képviselői között felekezetünk képviselőjében Kohn Sámuel dr. pesti főrabbi is hivatalos volt. Az ünnepséget Lazarus főkantor vezénylete mellett a király-zsoltár karénekeivel nyitották meg, míg az ünnepi beszédet Kohn Sámuel dr. pesti főrabbi mondotta, a ki Ő felsége egész uralkodói pályájának főbb mozzanatait, nevezetesen a felekezetet érdeklőket ragadta ki s ezekben állította elének jóságát, szeretetét, bölcsességét, igazságosságát s az uralkodó eszményképét. Azután imát mondott a felséges királyasszony egészségének helyreállításáért. A mély megilletődést keltő beszéd után a magyar himnuszt énekelte a kar és vele együtt az ünneplő közönség.

Budán, aug. 18-ikán a reggeli istentisztelet alkalmával ünnepelték Ő felsége születésnapját. Az ünnepi beszédet Goldberger Rafael dr. főrabbi tartotta, míg az énekrészeket Weisz Ede főkantor látta el. Az istentiszteleten a jótékonyági egyesületek zászlósan jelentek meg.

Az ő budai hitközség már f. hó 17-ikén este ünnepelte a király születésnapját, a mely alkalommal Adler Illés dr. főrabbi lelkesítő hazafias beszédet mondott, király és hazaszeretetre buzdítván hallgatóságát. Az istentisztelet során Lorber kántorhelyettes és Blumenkranz karvezető a karral a Szózatot és Hymnuszt énekeltek.

A pesti orth. hitközség is a szokásos módon ünnepelte a király születésnapját, a mely alkalommal Hartmann Dávid főkantor karkisérrel több zsoltárt adott elő, a mi után a királyi családjáért imát mondott. Végül — s ezt a »P. Ll.« tudósítója írja — a Hymnuszt is elénekeltek.

— A Hirsch báró-féle jótékonyági művekről, melyeket a nagy embarát halála után. ennek szellemében hitvese nem csak tovább vezet, de ujjakkal is tetéz, az utóbbi időben többször volt módunk hirt adni. Budapestben is van egy jótékonyági iroda, a mely Hirsch báró nevéhez fűződik. Köztudomásu, hogy ez is sok százezer forintot juttatott már a szegénység és nyomorúság enyhítésére, midaddig a míg a báró élt és itteni jötevő helytartója, néh. *Bischitz* Dávidné szíve meg nem szünt dobogni. Mióta azonban ez a nagyasszony is elhunyt — csend van, semmi sem halatszik a nagy szolgálatokat tett iroda működéséről s ha munkája folyik is csendben, (ami különben csak előnyére válik működésének) meg nem csökkent anyagi erővel, ez a mai viszonyok között csak ideig-óráig tartó lehet, mert tudomásunk szerint munkájának örökké tételére nincs meg az alap és alapítvány, mint megkapta ezt most — ahogy megirtuk — a bécsi többé-kevésbé hasonló jótékonyági iroda. Arra való tekintettel, hogy az országban és főképpen a fővárosban nagy csapás volna az a szegények és ügzezfogyottak szempontjából, ha az a nagylelkűen csörgedező segélyforrás, melyhez szorultságukban szinte a biztos enyhülés reményével fordulhattak, egyszerre bedugulna, — óhajtandónak tartanók, ha a Hirsch báró budapesti jótékonyági irodájának állandósítására, megfelelő alapítvány szerzése céljából megtörténnének a szükséges lépések. A felekezet itteni előkelőségei, vezetői hivattottak erre, a kiknek, úgy hiszszük, éppenséggel nem volna nehéz munkájuk, hiszen az özvegy báróné napnap után bizonyítja ragyogó cselekedetekkel, emberbaráti szeretetének egész nagyságával, hogy nem csak elhunyt férje emlékének állít országoként világraszóló emlékjeleket, hanem az ő saját nagy szívével szívesen önt azokba örök életet.

— A rabbi szemináriumról. Ama hirre, hogy a budapesti rabbiképzőben előkészítő osztályt létesítenek, sok szülő határozta el magát, hogy gyermekét odaadja iskolába. A szülők közül azonban többen nincsenek tisztában az előkészítő osztály jellegével, sem avval, hogy mit nyújt az intézet növendékeinek. Ezt azokból a kérdezősködő levelekből tudjuk, melyeket most a tanév megnyitla előtt nagyobb számban intéztek hozzánk. Minden levélre válaszolni nem érünk rá, ezért tájékoztatás céljából itt közöljük a kívánt fölvilágosításokat. A rabbi szemináriumban megnyitló előkészítő osztály, mindenek előtt nem elemi iskolát most végzett tanulók számára való. A rabbi szeminárium középiskolai képzés dolgában csonka, mert alsó négy gimnaziumi osztálya nincs. A megnyitló előkészítő osztály két célt szolgál s csak e két célt elérni kívánóknak számára áll nyitva. Az egyik cél az, hogy azoknak a tanulóknak, akiknek megfelelő vallásos előképzettségük van, de a világi tantárgyakban nem oly erősek, hogy a középiskolai illetőleg gimnaziumi negyedik osztály sikeres befejezésével egyenértékű jártasságot tanusítanak a fölvételi vizsga alkalmával — a világi tárgyakban való eme képzettségi hiányukat kipótolja. A másik cél pedig az, hogy akiknek világi ismeretek dolgában megvan a negyedik gimnaziumi osztály sikeres befejezésével járó képzettségük, de vallási ismeretek dolgában a felvételi vizsga alkalmával nem mutatkoznak olyan jártasoknak, hogy a tulajdonképpen szemináriumi osztályokban együtt haladhatnának a többiekkel — eme vallásos ismeretekben való fogyatkozásait megszüntesse. Az előkészítő osztályra e szerint sem bizonyos nagyobb vallásos, sem bizonyos nagyobb közép iskolai képzettség nélkül nem lehet a növendékeket fölvenni. Olyanokat pedig, akiknek sem vallásos sem világi képzettségük meg nem üti a megszabott nagyobb mértéket, tehát mindenképpen hiányos képzettségűek, egyáltalán

nem is lehet az előkészítőbe fölvenni. Ennyit a fölvételt illetőleg. A *kedvezmények*, miket a szeminárium növendékeinek nyújt, a következők: 1. tandíjmentesség. 2. ingyen tankönyvek, 3. bizonyos kisebb havi segély az Éczhájim egyesület révén és esetleg népkonyhai étkező jegyek a külön diákszobában. A havi segély, — ezt jól tessék megjegyezni — existenciára éppenséggel nem elég, s mivel a tanulni való sok és a növendékeknek majdnem minden idejét lekötő, ennél fogva a szeminárium tanulói magán szorgalomból, tanításból alig kereshetnek valamit. — Egyebekben a levélírókat és érdeklődőket kérjük, hogy bővebb részletekért magához a budapesti szeminárium tanári karához, illetőleg jegyzőjéhez *Blau Lajos* drhoz (Rökk Szilárd-utca 26.) forduljanak.

— **Az orsz. rabbi-képző-intézet** az 1898/99-iki tanév szeptember hó 1-jén nyílik meg. A fölvételi, potló és javító vizsgálatok szeptember hó 1-jén, 2-án és 4-én délelőtt 8—12-ig lesznek.

— **A galicziai zsidóüldözések** dolgában úgy látzik mégis csönd fog beállani. A hatóságok kezdenek jobb belátásra jutni és a titokban munkálkodó főagítátorokra teszik rá a kezüket. Ez a sors érte utol *Spondor* wieliczka-i kooperatort is, aki különben képviselő és *Stojalowski*-nak jobb keze. Ez a *Spondor* bujtogatott Wieliczkában és Kalvaryában és az ő meszterkedései folytán lépett föl a parasztlakosság támadóan. Ezt az urat *Puzyna* hercegpüspök most Chocholovába helyezte át, a melynek környékén nincs zsidó s így nincs is ki ellen bujtogatni.

— **A miniszter meghívása.** A londoni hirneves Maccabeus-klubban a minap fényes gyülekezet volt együtt, melynek soraiban megjelnt *Blyden, Liberia* köztársaság meghatalmazott minisztere is. A miniszter ez alkalommal föl is szólalt és Afrikába hitta a zsidókat, hogy azt civilizálni segítsék. A legsötétebb világrész legnagyobb területei még zsidó lakosok nélkül vannak.

— **A Cyprus-szigeti zsidó kolóniák,** melyek a londoni Ahavas Sion és a Jewish Colonizáció Asszociáció támogatásával létesülnek, már kezdenek benépesülni. E hónapban 16 családot telepítenek le, tizenhármát Londonból hoznak, kettőt Palesztinából. A házak készek, a kertek megművelvők. A Jewish Colonization költségén két évig gazdálkodók tanítani fogják a telepítvényeseket. Ugyanez az egyesület iskolát is épített és a vallásos szükségletek kielégítéséről is gondoskodik.

— **A miskolci hitközség gyásza.** A miskolci zsidó hitközség egyik oszlopos tagját veszítette el. *Patzauer* Mór Borsodmegye törvényhatósági és Miskolcz város képviselő testületének tagja, augusztus hó 15-én, 76 éves korában elhunyt. Puritán jelleme, a közügyek iránti élénk érzeke a társadalomban előkelő állást biztosítottak neki. A zsidó hitközségben pedig döntő szerep jutott osztályrészéül. Egy emberöltőn át állott a hitközség élén. Soha nem lankadó odaadással, tapasztalatainak gazdag tárházával vezette a hitközséget. Felekezetiünk őszinte igaz híve volt és ennek érdekében anyagi áldozatoktól sem riadt vissza. A hitközség magyarosítását szóval-tettel elősegítette, és ha aggkorára való tekintetből, az újabb nemzedéknek adta át a tét, a közbizalom mégis ismételve felkereste és az új kormányzatban sem kívánta őt nélkülözni. Mint hitközségi elnök, mint magán ember, mindig tanujelét adta nemes lelkületének anélkül, hogy ezért elismerést hajhászott volna. Az özvegyek és árvák valódi jóltevőjükként tisztelték és becsülték. Hítsorsosának ügyes-bajos dolgán segíteni, sem ismert fáradságot, minden befolyását latba vetette ezek érdekében, gondosan térvén ki a hálálkodás és köszönetnyil-

vánítás elől. Temetése f. hó 16-án ment végbe, soha sem látott részvét mellett. Miskolcz városa legalább így impozáns temetést még nem látott. A megye, a város, a társadalom minden rétege sietett a kegyelet adóját leróni az elhunynak és a végtiszteletet megadni, melyet egy életen át méltán kiérdemelt.

— **Halálozások.** *Schwarz* Ármint, a Pester Lloyd munkatársát, ki az Egyenlőségbe is többször irt, súlyos csapás érte, neje, szül. Hirsch Jozefine elhunytával. A megboldogult széplelkű úrnő abban kereste hivatását, hogy boldoggá tegye férje életét. Nagy tisztelettel környékeztek ezért és temetésén szokatlan nagy számban jelentek meg azok, akik a megszorodott férj bánatát enyhíteni óhajtották.

Fürst Mórné, szül. *Grünfeld* Johanna, egy előkelő fővárosi család szeretettel környezett asszonya, 14 évi boldog házasság után jobblétre szenderült. Férjén kívül, négy gyermeke, több testvére s nagy rokonság gyászolja elhunytát.

Neuländer Kálmán, a Neuländer és testvére, ismert budapesti nagyiparos cég belfagya, e héten Budapesten, 51 éveskorában, hirtelen elhunyt. Sok tisztelője gyászolja.

Popper Mór, budapesti magánzó, 79 éves korában meghalt. Sokan ismerték és mindenfelé becsülték és tisztelték az öreg urat, a kiből a Generali előjárója, *Pór* Jakab, nagybátyját vesztette.

Neufeld Gusztáv, nyug. érsekújvári tanító, akit negyedszázados munkássága után, 4 év előtt nyugdíjazott hitközsége, f. hó 14-ikén, 60 éves korában jobblétre szenderült. Haláláról az iskolaszék és tanítótestület adott ki gyászlapot. 15-ikén délelőtt temették nagy részvétellel.

— **Új akadémikusok.** *Müller* Dávid tanárt, a bécsi tudományos akadémia tagjává nevezték ki. — *Berger* Emil báró drt, a híres szemész tanárt, a belga Academie royale de medecine Péan helyére a chirurgiai osztály levelező tagjává választotta.

— **Ipartestületi elnök.** A budapesti mészáros ipartestület, amelynek több mint 500 tagja van s mint szaktestület az országban egyedül álló, a héten elnököt választott. A bizalom ezúttal *Schubert* Sándor volt alelnököt állította a testület élére. A hitre nézve zsidó iparos, akit ez a szép kitüntetés ért szaktársai részéről, aránylag még fiatal, de szakképzettsége mellett, magyar iparosoknál még szokatlan iskolai képzettsége is közrehatott arra, hogy az ország e jelentős ipartestülete őt választotta elnökévé.

— **Zsidó katonák.** Az egeri 68-ik gyalogezred a múlt héten jubilált és zászlóját szentelte föl. Ez alkalomból fölelevenítették az ezrednek az 1878-iki boszniai hercegovinai háboruban különösen a brécai csatánál tanúsított hősiességét. E csatában részt vettek Ő felsége kitüntetésekben részesítette és ezek között találjuk a következőket: *Scholtz* Miksa 4-ik századbéli tiszteletbeli őrmestert, *Steiner* Lőrincz 6. századbéli közlegényt és *Grossmann* József 8. századbéli szakaszvezetőt, akik megannyian vitézségi érdemeiket kaptak.

— **Két ítélet.** Jaszlóban, a polyákok földjén, egy mazurai parasztleányt, ki istentisztelet alatt hottal rohant a zsidó templomba, hogy ott egy zsidó legényt megverjen, nem ítélték ugyan semmire, de a zsidókat komolyan megintette az igazságos bírő, hogy a parasztokat ne izgassa. — *Reichenbergben*, Csehországban, amely szintén boldog Ausztriában van, akárcsak a polyák Jaszló, 17 munkást 7 naptól 3 napig terjedő fogásra ítélték, mert egy temetés alkalmából nem vették le kalapjukat, mialatt a Miatyánkat imádkozták. De azért Ausztriában egyenlő jognak örvend minden ember.

— **A szeminárium halottja.** *Kramer Mayer*, a pesti rabbiszeminárium alsó osztályainak ötödéves hallgatója, Pakson, szüleinél elhunyt. Sokat ígérő, tehetséges fiatal ember volt, aki Petőfi Honfidalának és A rab-czimű költeményének héber fordításával is magára vonta a figyelmet. 20 évet élt, s bár a világi tárgyakat a szeminárium alsóbb osztályaiban hallgatta, mint hebreistát kitűnőnek ösmerték el, hogy a theologiai tárgyakat a felsőbb osztályokkal együtt hallgathatta. Kár a korán elhunyt jeles ifjuért, kit az *Egyenlőség* legutóbbi vizsgálata alkalmából is kiemelendőnek tartott.

— **Katona históriák.** *Hazai Hugónak* ily czimű könyvéről, mely Deutsch Zsigmondnál 2 koronaért kapható, *Feleki Sándor dr.* a következő ismertetést küldötte be:

Azt hiszem, hogy a vastag kötet jelszavául oda írhatjuk, a mit szerző egyik elbeszélésének bevezetéseül iktatott oda: »Zsidónak lenni nem jó. Zsidó katonának lenni nagyon nem jó. Zsidó regrutának lenni igen nagyon nem jó.« Végig lapozva a nyolcz elbeszélést tartalmazó könyvet, mindenütt azt látjuk, hogy szerzője az igazságot akarja a katonaeletről vett példákkal beigazolni. Az első mondatot, sajnos, mindenki aláírja, a ki zsidónak született, a második két mondatot pedig az, a kit e mellett a sors még katonának tett meg. Jó humorral, zamatos, különleges magyarsággal írja le *Hazai Hugó* mindazt a sok sanyaruságot, üldözést és bajt, amin a szegény közkatonának szolgálati ideje alatt át kell esnie. Mindegyik sorából látszik, hogy azokat vagy ő maga élte át, vagy közvetlen közelben szemlélte éles szemmel, kitűnő megfigyeléssel.

A magyar irodalom nem szűkölködik az ilyfajta katonahistóriákban. Itt vannak *Abonyi Árpád*, *Kaczián Odön* és *Sajó Aladár* hasonló fajtájú munkái. Csak dicséretére válik *Hazai Hugónak*, hogy az ő könyve ezekkel derekasan kiállja a versenyt, sőt azokat nem egy tekintetben felül is mulja. Kezdjük mindjárt a különleges nyelvvel

Az etimológusoknak a sok német katonai műszó, valóságos tanulmányt ad, mint alakulnak át a magyar katona szájában lassan-lassan magyar szóvá. És ezekben *Hazai* könyve kifogyhatatlan. A rengeteg sok katonai műszó az ő novelláiban mind magyar köntöst és magyar színezetet kap. A mit ezen kívül nagyon sokra becsülök munkájában, az az, hogy a sok nyomoruságot nem siránkozó és sopánkodó jeremiádkban találja élénk, hanem bearanyozva a kedves, naiv humor fényével. Ez okozza, hogy a szomorú téma mellett is az olvasó nem fárad el, hanem lankadatlan figyelemmel olvassa azokat mindvégig.

Elolvasva az egész kötetet, kivetni valót alig fogunk benne találni. A tulságos terjengősség egyik-másiknak hatását rontja, de erről majd szerző idővel leszokik. Példa rá a »*Hadnagy Gerő*« czimű elbeszélés. Milyen megható, mikor a zsidó hadnagy, közkatona öcsését őrhelyen alva találja és kénytelen őt, mint katona árisztomba vettetni. Kis szobájában aztán keservesen felzokog, hogy miért rendelte isten úgy, hogy saját öcsését kell fogságba hurczoltatnia. Milyen szépek ennek a kis rajznak végső sorai. Ez a novella igazán szép, megkapó. Csak a bevezetés terjengőssége sokat ront a hatásból.

Hazai gyakran elkalandozik tárgyától és ez a novella hatásának csökkenéséhez nem egyszer járul hozzá. Ép legrövidebb rajzai legkedvesebbek, legmegkapóbbak. Ilyenek az »*Infanteriszt Kohn*« és »*A szegény Böttelehem zsidó*«. Az utóbbi igazán könyekre indító. A szegény *Bettelheim* zsidó, kit társai *Böttelehemnek* neveznek el, meghal távol anyjától, szülőföldjétől egy bosnyák kórházban. Csak

akkor hiszi el neki a százados, hogy beteg, mikor már haldoklik. Még egyszer oda tartatja maga elé édes jó anyjának ákom bákomos zsidó betűs levelét, és azt nézve, elszáll lelke oda, hol a »*firerek*« nem kinnzák már a szegény infanterisztet. Ugy temetik el siratlanul és a »*regmienczpáter*« kíséri utolsó útjára. Csak este felé, mikor a katonák szabadok, osont fel tíz zsidó katona az egyik rezerva szobába és csendesen elmondják a Kadist a szegény *Böttelehem* zsidó lelki üdvösségeért. Fölhangzik busan: *Jizskadal vejiszkadas* . . . Ez a kis rajz oly költői szépségű és megkapó, hogy büszke lehet rá szerzője. Az »*Infanteriszt Kohn*« »*Firer ur Lipták*« szintén kedves, egyszerű rajzok, melyek jóízű humorral festik a szegény közkatona nyomoruságát.

És most azzal végzem, a mivel kezdenem kellett volna. *Hazai Hugó* könyvét tulajdonképpen nem is kellett volna ismertetnem az *Egyenlőség* olvasóközönségével. Mert őt is az »*Egyenlőség*« »fedezte föl«, e lap hasábjain jelentek meg ezek a kedves apróságok.

Az *Egyenlőség* biralati példányát, maga a szerző is »fölfedezőjének« dedikálta.

E lap olvasói tehát jól ösmerhetik a *Hazai* tollát, hiszen sokat és sokszor írt az ő számukra, és a katonahistóriákban összefoglalt darabok is mind megjelentek az *Egyenlőségben*. Akkor, egyik-másik alak kétségtelenül, »nagyobb zsidó« volt, mint most, de a katonának nem muszáj épen zsidónak lennie, sőt a zsidónak sem katonának, hogy jóízű dolgokat lehessen róluk produkálni.

A katonahistóriák kötetbe gyűjtve másként hatnak mint egyenkint. S ha egyes rajzai után *Hazai Hugó*t ügyes tollu embernek tartottam, most, hogy ezen rajzokat egybe foglalva olvasom, őt határozott írói tehetségnek kell elismernem. Nyelvezete, gondolkodásmódja, tárgya igazán minden ízében magyaros. S ezt első ízben kell kiemelniünk. De nem szabad megfeledkeznünk az ő éles megfigyelő tehetségéről sem.

Ha írói rutinja jobban ki fog fejlődni — s ez remélhetőleg rövid idő alatt beáll — *Hazai Hugó*t a jőnevű magyar novellisták között fogjuk üdvözölhetni. A kezdet nehézségét megtörte, most már csak bátran előre. A közönség és kritika rokonszenvvel tekint további munkássága elé.

— **Többek fölhívására**, közölnök azoknak a czimét, kikhez a hitközségek és egyesek szentföldi esztrógok dolgában fordulhatnak, megemlítjük, hogy *Goldberger Arje Tóbiás*, *Schön József Benjámín*, *Horovitz Pinkász Halévi*, a magyar zsidók hitközségének előljárói Jeruzsálemben, közvetítik a magyar zsidók részére az esztrógvételt a koloniákon. Bárki fordulhat hozzájuk, a három közül akármelyikhez; minden megrendelésnek pontosan fognak eleget tenni.

— **A pápa hivatalos lapja**, az *Osservatore Romano*, mely éppenséggel nem zsidóbarát, »*A zsidók Palesztinában*« czimen a *Contemporary Review*nek czikkét közli, amely a zsidó gyarmatokról, ezek történetéről, fölvirágzásáról szól. A nevezett lap a zsidó parasztok szorgalmáról, rátermettségeről a legnagyobb elösmerés hangján ír.

— **Oszttrák dolgok.** Az oszttrák antiszemitaoknak megint volt egy kis kellemetlenségük. Egy másik vezérüket, *Purscht* városi tanácsost, ki kellett a nevezetes kompániából akolbólítani, mert egy ugynevezett emberkereskedő háznak a részese, a mit pártfelei régen tudtak ugyan róla, de a liberálisok az erkölcsök tógájában tet-szelgő spezciesről csak mostanában derítették ezt ki. Az antiszemita ügynek egy másik »*martírja*« is van. *Eder drnak* hívják. Ez a keresztény szocziális párttal spekulált, a mivel különben meg is bízták. Meg is felelt hivatásának és a mocskolódásban bámulatos rekkordokat szol-

gáltatott. Ezért aztán várta is a maga jutalmát — mandátum képében. A főmufti, Lueger azonban másnak, Dittrich páternek szánta, ámde a két szék között pad alá esett az antiszemita párt s a zsidó Kareis vitte el a mandátumot. Eder azért mód nélkül megharagudott és Lueger okolta, hogy nem lett képviselő. És a mint a keresztény erkölcsöket folyton hangoztatókhöz illik is, bosszút forralt és pártja ellen kezdett izgatni. És a híres párt sem maradt adós a felelettel, mert legutóbbi ülésén Eder drt, volt jeles előharczosát — kidobta, mivelhogy igazat kezdett beszélni, a mi az antiszemitáknak mindig kellemetlen.

— **Toldoth ha-Ramban.** (Nachmanides életrajza.) Még ha hazai béber irodalmunk nem is lenne oly szegényes, mint a minő, akkor is belső jelességénél fogva örömmel üdvözlőnk azt a kis füzetet, mely a zsidó történet egyik legkiválóbb alakjával, Mósesben Nachmannal foglalkozik. Szerzője Rappaport Hartstein Meier, a sátoralj-ujhelyi chassideus község előkelő tagja, ki kereskedő letére vasszorgalommal gyűjtött össze minden adatot, a mi a nagy férfiú életét és működését megvilágítja. Szinte bajlandók lennének jobb jövő hajnala gyanánt üdvözlőnk a körülményt, hogy a legszigorubb chassideus nevelést nyert szerző nem habozik Zunz és Perles, Grätz és Sachs könyveiben buvárkodni. A zsidó tudomány szeretetében és ápolásában az ujhelyi chassid találkozik a szeminárium tanárával Kaufmann Dáviddal, a kinek számos megjegyzései emelik a füzet történelmi hecsét. Hogy a mi szemináriumunk tanárait ösmerik az egész világon, azt régen tudtuk, de hogy itt Magyarországon is ösmerik őket, még pedig ott lent Zemplénben is, az kellemes meglepetés ránk nézve. Hartstein füzete remek szép, mondhatnók klasszikus héber nyelven van megírva. Kívánjuk, hogy szerző, ki csupán a zsidó tudomány szeretetéből lépett az írói porondra, a héberül olvasó közönség részéről megtalálja az elősmerést, melyet tartalmas és kitűnő munkájával megérdemelt és reméljük, hogy nevével az újabban fellendült héber irodalom mezején még gyakran fogunk találkozni.
Dr.—r—t.

* **Családi és nemesi czimerek, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl:** *Linhart Vilmos*, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

Közgazdaság.

* **»Star« életbiztosító-társaság, London.** A magyarországi képviselőiség üzlete teljesen kielégítően fejlődik és az 1897-ik évre 18.615 korona 94 fillér tiszta nyereséget mutat föl.

A társaság 1897. évi összes üzletére vonatkozólag következő adatokat emeljük ki: Az 1897-ik évben 6315 biztosítási ajánlat 52,749.812 korona összegről nyújtatott be, melyek közül 930 részben visszautasított, részben még el nem intéztetett. 5385 kötvény állított ki 42,998.275 korona összegről, melyekért 1,753.638 korona bevételeztetett első évi díj fejében. Azonnal kezdődő 15.272 korona életjáradékért 187.280 korona bevételeztetett. Az érvényben levő biztosítások összege 415.515.300 koronára rug. A mérleg számla a következő adatokat tünteti föl:

Vagyon: Jelzálogok 16,926.675, kölcsönök kötvényekre 6,864.764, állampapírok, elsőbbségek és részvények 70,557.398, biztosítékok 1,047.588, ingatlanok 4,612.701, telek járadékok 1,953.940, kölcsönök életjáradékokra 788.062, künnlevő kamatok 114.525, összegyűj-

tott kamatok 1,440.957, künnlevő díjkövetelések 5,108.860, készpénzben bankoknál 1,257.418, pénztári készlet 62.208, összesen 110,735.096 korona.

Teher: Befizetett részvénytőke 125.000, biztosítási és életjáradéki alap 109,394.018, elismert, de még ki nem fizetett követelések 1,216.078, összesen 110,735.096 korona.

A nyereség- és veszteség-számla adatai. Bevétel: Biztosítási alap az év elején 101,993.467, díjbevételek 13,582.547, bevétel életjáradékokért 187.280, kamatok és osztalékok 3,952.647, illetékek 8241, összesen 119,723.182 korona. *Kiadások:* Esedékes kötvényekért 6,712.653, visszaváltások 506.805, életjáradékok 387.568, jutalékok 1,499.478, igazgatósági és kezelési költségek 673.631, orvosi tiszteletdíjak 132.373, jövedelmi adó 177.893, készpénz-osztalékok a részvényeseknek 6250, díjlevonások osztalék fejében 108.513, biztosítási alap 1897. végén 109,519.018, összesen 119,724.182 korona.

* **Nemzeti baleset biztosító részvénytársaság.** Ezen az Első Magyar rokonszónyságban levő előkelő biztosító társaság, mint értesülünk, Ausztria-Magyarország területére helyben egy önálló működési körrel fölrüházott vezérképviselőiséget létesített, melynek vezetésével ujonnan kinevezett *vezértitkárát* Rónay Mór urat bízta meg. Örömmre szolgál, hogy ezt a biztosítás terén elismert szakegyént egy honi intézetünk kebelében látjuk működni.

Kolozsvár autonom orthodox izraelita hitközségétől.

Pályázat.

A kolozsvári aut. orth. izr. hitközségnél ujonnan rendszeresített, évi 600 frt fizetéssel és 200 frt lakbérilletményvel javadalmazott hitoktatói állásra ezenel pályázat hirdetik.

A hitoktató kötelessége leendő a helybeli középiskolákban és felsőbb tanintézetekben a hittanítást magyar nyelven végezni, és a hitközségi elemi fiú-iskolában is közreműködni. Az alkalmazás egy próbaévre szól.

Az állásra csak szigorú vallás-erkölcsös előéletű szakferfiak pályázhatnak, kik a hitoktatásra kellő képesséssel és tanítói oklevéllel bírnak.

Pályázni szándékozók felkérhetnek, hogy életkorukat, családi állapotukat, képesítésüket, vallás-erkölcsös előéletüket és eddigi működésüket igazoló folyamodványaikat a hitközségi előjárósághoz *folyó hó végeig* küldjék be.

Kolozsvárt, 1898. augusztus 15-én.

Strausz Ignác,
titkár.

Smial Dávid,
elnök.

A miskolci izr. hitközségtől.

Pályázat.

A miskolci izr. hitközségi népiskolán egy ujonnan szervezett *segédtanítói állás* töltendő be. Évi fizetés 500 frt és 120 frt lakbérátalány. Pályázók, a kik a héber nyelvben is alapos oktatást adni képesek, fölhívatnak, hogy eddigi működésüket, életkorukat és családi állapotukat föltüntető bizonyítványaikkal fölszerelt folyamodványaikat *f. évi augusztus hó 26-áig* a hitközségi jegyzői hivatalba küldjék be. Megkivánsatják a próbatanítást; az utiköltség azonban csak a megválasztottnak térített meg.

Miskolcz, 1898. augusztus hó 15-én.

Miskolci izr. hitközség.

A zsolnai izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A zsolnai izr. hitközség egy zeneileg képzett, templomi énekhar vezetésében teljesen jártas kántort keres, aki egyszersmind שוחט ובודק וקורא מורה ובעל תוקע.

Evi fizetés 600 frt, mely összeg a hitközség általános megelégedése esetében fel is emelhető; fél sechita, mely körülbelül 250 frt és a szokásos mellékjövendelmek.

Ez állást elnyerni óhajtok sziveskedjenek életkoruk, családi állapotuk és eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat f. é. szeptember hó 30-áig alulirotnál benyújtani. Magyarul és németül beszélő magyar állampolgárok előnyben részesülnek.

Próbaelődásra csak a meghívottak bocsájtatnak, az útköltségek egyedül a megválasztottnak térítettnek meg.

Zsolnán, 1898. évi augusztus hó 1-én.

Rosenfeld Ignác,
hitk. elnök.

A sziráki izr. anyakerületi hitközségtől.**Pályázat.**

A sziráki izr. anyakerületi hitközségnél 1899. évi január hó 1-én betöltendő rabbi-helyettesi anyakönyvvezetőséggel egybekötött שוחט ובודק וקורא és jó előimádkozói állásra pályázat hirdettetik. Évi javadalmazása 1000 korona fizetés, természetbeni lakás, שחיטה a szokásos mellékjövendelem és esetleg ראש השנה és יום כפור nagy ünnepeken a מוסף és נדרי כל helyes és jó előimádkozásért külön még 100 korona fizetés biztosítottatik.

Pályázni kívánók felhivatnak, pályázataikat, melyekben a magyar honosság, anyakönyvek vezetésére előírt törvényes kvalifikáció, a rabbisági teendők végzésére való képesség, valamint a metszői teendők végzésére három elismert rabbitól התרות és קבלות eredeti vagy azoknak hitelesített másolati szövegben beigazolandó jogosultság és a magyar hitszónoklatok tartására, valamint eddigi működésről szóló eredeti bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat, melyekben életkoruk és családi állapotuk kitüntetve legyen, f. évi október hó 15-ig alólirt előjárósághoz Szirákra (Nógrád-megye) küldjék be.

Próbaelődásra csakis a meghívottak fognak bocsájtatni. Csak a megválasztott számára biztosítottatik 60 korona uti és átköltözködési atalány. A megválasztott tartozik egyúttal a hitközségi, valamint a kerületjegyzői teendőket is végezni és esetleg az állami elemi iskolában a hitoktatást is tanítani.

A választás f. évi november havában fog megejtetni és a megválasztott 3 évi időtartamára választatik és állását 1899 évi január hó 1-én tartozik elfoglalni.

Kelt Szirákon, 1898. évi augusztus hó 3-án.

A sziráki izr. anyakerület-hitközség előjárósága.

A babocsai izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A babocsai izr. hitközségnél a rituális metszői és kántori állás, mely 360 frt készpénz és szabad lakással van javadalmazva, folyó évi szeptember hó 1-én betöltendő. Olyanok, kik okleveles tanítók és nyilvános oskolát saját révükön tartanak, mely után a jövedelem saját részükre folyik be, folyamodványaikat fenti hitközség előjáróságánál folyó hó végéig nyujtsák be.

Babocsán, 1898. évi augusztus hóban.

A babocsai izr. hitközség.

HIRDETÉSEK.**Szolid család**

egy vagy két tanulónak kosztot és lakást hajlandó adni, jutányos áron. Czim megtudható az »Egyenlőség« kiadóhivatalában (Budapest, V., Józseftér 10. szám).

Tanár özvegyénél,

művelt és jó zsidócsaládban egy-két tanulófiu vagy leány, kitünő ellátásban, anyai gondozásban és lelkiismeretes nevelésben részesülhetnek. A föltételek megtudhatók az illető czimén, melyet e lap kiadóhivatala szivesen közöl.

**Sternberg és Társa
BUDAPEST.****Király-utca 8. sz. alatt,**

egy aranyhímzésű műtermet nyitott, melyben európa legjobb munkaerőit alkalmazta.

A magyar kereskedelmi muzeumban pompás munkáink láthatók.

Az 1885. országos kiállítás alkalmával az első díjjal: a nagy érermel, és az 1896. évi kiállítás alkalmával a milleniumi kiállítási érermel kitüntetve.

Dús raktár ima- és héber tankönyvekben.

SZERFÖLÖTT OLCÓ ÁRAK

a melyre ezen alkalommal annál inkább képesek vagyunk, mivel az »M. E. Löwi és fia«-féle cégnek imént fölhagyott üzletéből az árukészletet mi szereztük meg és így kaphatók

ראש השנה יום כפור

ünnepi imádságkönyvek magyar, német vagy héber német fordításban, egy vagy két kötetben 1 frttől 3 forintig — négy kötetben 1 frt 50 krtól 5 frtig, — kilencz diszkótesben 2 frt 50 krtól 10 frtig. — מלייתים valódi gyapjuból vagy selyemből 2 frttől 15 frtig. — ספרי תורה תפלין új vagy régi ספרים. Alkalmi szónoklatok. — Hittani és Imakönyvek, ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak 5 frttől 10 forintig. — שופרות 3 frttől 8 forintig. — Ujévi köszöntő szép alakban. — Emléktáblák szer. elhunytaknak 10 évre 1 frttől 1 frt 50 krig, — לוח תרנט Min ha gim német fordításban kaphatók. — Ismételőrusítók tetemes árengedményben részesülnek.

Tisztelettel

STERNBERG és TÁRSA, Budapest, Király-utca 8.

היימליך אדאלף
גראבשטיינלאגער בודאפעשט קערעפעשער שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sirkőraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesíteniök kell.

Olcsó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a cég jó hírneve.

Füredi Ignác

(lakik: Budapesten, József-körút 77)

következő könyveit ajánlja t. kartársai (III. iskola-igazgatók, iskolaszékek, rabbik és hitközségi előjárók) becses figyelmébe és pártfogásába.

Számtani példatár, 5 kötetke, korona értékre átdolgozva és miniszterileg engedélyezve (6. kiad., Nagel-nél), kötve 20—20 kr. — Nyelvtani példatár, 3 kötetke, (Franklin-T. kiadása), kötve 20—25 kr. — Rendszeres Magyar Nyelvtan antibarbarussal, általános engedélyezve (Révai testvérek), 3-ik kiadás 60 kr. — Hazai s által. Földrajz (14 kiad. Dobr.-Franke), kötve 24 kr. — A Magyarok Története (18. kiadás. Dobr.-Franke), 24 kr. A Természetrajz Elemei (Kókai), kötve 20—30 kr. — Kisebb és nagyobb Világtörténet jellemképekben (Singer-Wolfner és Révai testvérek) 40—60 kr. — Ugyanaz németül is (Révai testvérek) 50 kr. — Első oktatás a francia nyelvben, (Révai test.) kiejtéssel; kötve 30 kr. Prakt. franz. Sprachlehre, gebunden 30 kr. — Prakt. ung. Sprachlehre, 2 Aufl. (Révai testv.) 36 kr. — Héber-Magyar Szidur, kötve 50 kr. — Jósua és a Birák, kötve 60 kr. — Luchósz Happ'ólim, (Sternberg), füzve 20 kr. — Rousseau: Emil vagy a nevelésről. 2 j. kiad. (Franklin) 3 frt. — Első Magyar machzór 3 kötetben 2 frt 50 kr. — Teljes héber-magy. Machzór 9 kötetben, (Löwy) 4 frt. — Magyar-német és német magyar Szótár, (Franklin) füzve 1 1 frt. — Magyar-német Zsebszótár, füzve 60—60 kr. — Magyar-német és német-magyar Beszélgetések (Franklin), kötve 1 frt. — Deutsche Sprachlehre für Volksschulen, ált. engedélyezve (Franklin), kötve 30 kr. — Idegen szótár, kiejtéssel (Franklin), kötve 1 frt. — Magy. Nyelvkalauz, (sajtó alatt) 1 kor.

ARANYOSI MIKSA

nyilvános

polgári és felső kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN,

V. ker., Nagykorona-utca 13. sz.

Az intézet áll:

4 polgári iskolai és 3 felső kereskedelmi osztályból; az utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi akadémiák osztályaival.

— Bizonyítványok államérvényesek. —

— Egyéves önkéntességi jog. —

Az intézet internátussal van összekötve.

Előjegyzés a szünet alatt is.

Részletes program ingyen és bérmentve.

IFJ. NAGEL OTTÓ

könyvkereskedésében

BUDAPESTEN,

Muzeum-körút, a nemzeti színház bérházában

megjelent és kapható:

Halász N. Zsidó hittani katekizmus, fiúiskolák számára. I. rész, kötve 36 kr., II. rész, kötve 30 kr., III. rész, kötve 42 kr., IV. rész, kötve 45 kr. — Zsidó hittani katekizmus leányiskolák számára. I. rész, 3. kiadás, kötve 30 kr., II. rész, 3. kiadás, kötve 25 kr., III. rész, kötve 35 kr., IV. rész, kötve 35 kr. — Zsengeri S. dr. Héber ABC és olvasókönyv. Kötve 16 kr. — Hittani hármaskönyv, nép-, polgári- és középiskolai zsidó tanulók számára. I. rész. Népiszkolák számára. Palaestina térképével és földrajzi vázlatával, kötve 30 kr., II. rész. Polgári és középiskolák számára, kötve 50 kr. — Barmiczva oktatás. Izr. tanítók és tanulók számára, kötve 60 kr. — Irálytan, alsófokú ipariskolák számára, kötve 40 kr. (Ált. enged. 13450—90. sz. alatt.) — Barna J. Népiszkolai földrajz. I. rész, a IV. oszt. szám., 2. jav. kiad., kötve 20 kr., II. rész, az V. oszt. sz., 2. jav. kiad., kötve 20 kr., III. rész, a VI. oszt. sz., 2. jav. kiad., kötve 20 kr. — Magyarország története. Az újabb minisztr. tanterv alapján népisk. haszn. 6. kiadás, kötve 30 kr.* (Enged. 21452. sz.) — Erdős M. Elemi természetrajz népisk. szám. 75 képpel, kötve 40 kr.* — Füredi Ignác. Számtani példatár, népisk. szám., magyarázó jegyzetekkel és megoldásokkal, a II. oszt. szám., Korona értékre átdolgozva. 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a III. oszt. szám., 6. jav. kiad., kötve 20 kr., a IV. oszt. szám., 5. jav. kiad., kötve 20 kr., (Enged. 2632—95. sz. a.), az V. és VI. oszt. szám., 2. kiad., kötve 32 kr.* — Gáspár Ignác. Első oktatás a földrajzban. A négy oszt. elemi isk. III. és IV. oszt. szám., 12. jav. kiad., 62 képpel, kötve 32 kr.* (Enged. 17358—88. sz. a.) — Elemi földrajz. I. rész., a népisk. III. és IV. oszt. szám., számos képpel, kötve 24 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Elemi földrajz. II. rész., a népisk. V. és VI. oszt. szám., 64 képpel, kötve 32 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Rut. Kay Sándor. Egészségi és erkölcsi szabályok. X. kiadás, 6 kr. (Enged. 12052—888. sz. a.) — Udvardy Gyula. Magyarok története, életrajzi irányban. A népisk. középoszt. szám., a minisztr. tanterv szerint, kötve 30 kr. — Velösy Lipót. Földrajzi eredménytár az elemi isk. III. osztály számára, kötve 15 kr. — Wehner Gyula József. 200 iskolai ének, elméleti útmutatással népiszkolák használatára, I. füzet, I. és II. oszt. szám., 25 kr., II. füzet III. és IV. oszt. szám., 35 kr., III. füzet, V. és VI. oszt. szám., 50 kr. (Enged. 3597—94. sz. a.) Szövegkönyv hozzá I. füz. 10 kr. II. füz. 15 kr. III. füz. 20 kr. — Ahn Ferenc dr. Gyarkorlati német nyelvtan, az eredeti után írta Nagy Lajos. I. és II. rész. ára kötve a 40 kr. Mindkét rész egybekötve 80 kr. — Ploetz K. dr. Elemi francia nyelvtan. I. rész, kötve 44 kr., II. rész, kötve 44 kr. Mindkét rész egybekötve 80 kr. (Enged. 17358—88. sz. a.) — Syllabaire française. Elemi francia nyelvtan. Leányok számára, I. rész. Átdolgozta Nagy Lajos, kötve 50 kr. — Conjugaison française. Leányok számára, II. rész, kötve, 80 kr. (Enged. 17358—88. szám alatt)

Ezen jeles tankönyvek bevezetésük esetén és közvetlen nálam eszközölt megrendelésük alkalmával mindazon kedvezményeket nyújtom, melyeket más kiadók ajánlanak föl és ingyen-példányokat szegény tanulók számára bocsátok rendelkezésre megfelelő számban.

Mutatványpéldányokkal szívesen szolgálok ingyen és bérmentve.

Az itt elősoroltakon kívül valamennyi iskolakönyv általam beszerezhető. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítek.

Böngérfi János, tanár, elemi iskolai vezérkönyvei:

Vezérk., a magyar fogalmazás tanításában . . . 60 kr.
> a történet tanításában . . . 60 >
> a földrajz tanításában . . . 50 >

A *-gal megjelölt könyveknek minden eladott példány után az »Eötvös alap«-nak egy-egy krajczár adatik.

ELSŐ
Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY-ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,
VI., Teréz-körút 40—42. sz.
(az Intézet saját házában.)
Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000,000 korona.

Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s fiúk biztosítására 1000—20,000 koronáig, azonnali biztosítással a halálesetre.

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyiben havi részletekben is történhetik minden más melléklettel kizárásával.

A tagoknak e biztosítás időtartama alatt főlhalmozódott nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyámnak ajánlják gyermekeiket ezen intézetnél biztosítani.

Prospektus és információ az irodában,
VI. ker., Teréz körút 40—42. szám alatt kapható.

Schwarz Ignác
BUDAPEST,

VI. ker., Király-utcza 3. szám.

Gazdagon berendezett raktárát
ajánlja mindazoknak, kik a közeledő zsidó főünnepekre

imakönyvet, imaköpenyt,
vagy a vallásszertartáshoz szükséges
bármely tárgyat vásárolni akarnak.

Az ilyen czikkek

gazdag választékban, a legszebb és a legszolidabb kivitelben a legjutányosabb áron kaphatók

Schwarz Ignác,

zsidó könyv- és szertartás-kereskedésben
BUDAPESTEN,
Király-utcza 3-dik szám.

!!! Olesó szolid kiszolgálás !!!

Könyv- és vallásszertartási czikkek kereskedő
GEYER OSIÁS

Budapest, Király-utcza 20. szám,
ismert szolid czég ajánlja dús raktárát

ראש השנה ויום כפור

מחזור ünnepi imakönyvek, Füredi magyar fordításával, 9 díszvászonn kötésben 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig. — **Stern-féle** német fordítással, 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig.

Talesz imakönyvek, valódi gyapjú- vagy selyemből, 3—12 frtig. — **Taleszre való arany- vagy ezüst bordura** 50 kr.-tól 6 frtig.

סידורים imakönyvek, magyar és német foiditással, bársony-, plüss-, bőr- v. csontutánzat, díszkötésben 1—10 frtig.

תורה **ספרי תורה** tórák, ujonnan készült 120—250 frtig. Tórákat, ódonon 60—100 frtig.

Rabbi és kántori sapkák, selyem- vagy bársonyhól 3—6 frtig. — **Pozsonyi forma,** rabbi kis bársony sapkák 50—80 kr.-ig.

תפלין **Uj évi kürt,** kitűnő hanggal 3—6 frtig, csakis vallásos munkástól, készen 120—3 frtig.

Talesz zaeszkók, arany himzéssel 3—10 frtig. — **Tórára való köpenyeg** 10—60 frtig. — **Szentladához való függőnyt** készít a legszebb arany himzéssel, a legjutányosabb áron.

Emléktáblák, 50 évre kiszámítva 1 frtől 1.50-ig.
Korszaki magyar és német prédikációk és iskolakönyvek.
Postai megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

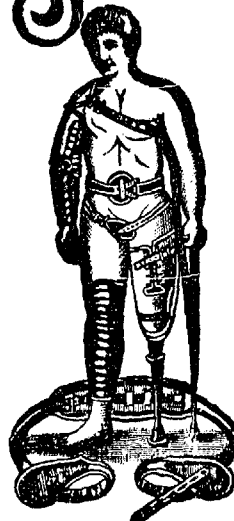
Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olesó megszámlálásért kezeskedik a czég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

Specialista
sérvkötőkben
Cs és kir. osztr.-magyar és belga kir. szabad.
Kitűnt. Brüssel 1893.
arany érem és díszokmánynyal.

KELETI-FÉLE

S É R V K Ö T Ő

a legtökéletesebb ezen nemben,
nemesszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 »

Gyáramban készülnek ezenkívül:
mütábak, műkezek, müleges fűzők, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi göresér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl
KELETI J.

kötszerész és orvos-szobászi műszerész
BUDAPESTEN.

Főület: IV., **Koronaherczeg-utcza 17. sz.**
Gyár: IV., **Rostély-utcza 15. sz.**

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.